

Durul Taylan, Yağmur Taylan:

“Çok iyi filmler insanların severek, birlikte, kitlesel olarak izlediği filmler. Sonuçta sinema ne olursa olsun kitlesel bir sanat.”

Son dönem Türkiye sinemasının en özgün yönetmenlerinden Durul Taylan ve Yağmur Taylan, bilinen adlarıyla Taylan Kardeşler, 25 Mart 2010 tarihinde Mithat Alam Film Merkezi'nin söyleşi konuğuydular. Aynı hafta yönetmenlerin filmleri Okul (2003), Küçük Kıyamet (2006) ve Vavien (2009) Merkez izleyicisiyle buluştu. Altıyazı Aylık Sinema Dergisi Yayın Kurulu üyelerinden Zeynep Dadak'ın moderasyonunda gerçekleşen söyleşide yönetmen kardeşlerin Türkiye sinemasının geleceği ile görüşleri, kendi misyonları, etkilendikleri ve takip ettikleri sinema üzerine bir söyleşi gerçekleşti.

Zeynep Dadak: İlk filminiz *Okul*'dan sonra konuştuğumuzdan oldukça farklı bir noktadasınız. O zaman yapımcı merkezli sinemanın filme ne tür yararlar ve zararlar verebileceği konusunda konuşmuştuk. *Okul*'dan sonra başka bir sinema yapmaya yöneldiniz ki ben bundan bahsetmek istiyorum. Sanat sineması ve ticari sinema diye sürekli bahsettiğimiz aslında gerçek olan ama bir tarafıyla da yapay bir ayrım var. Ama sizin yaptığınız filmler bu anlamda çok önemli Türkiye'de. Çünkü tam da o arada başka bir tür olabileceğine dair gerçekten umut veren filmler. *Okul*'dan itibaren bir filmin yapımı anlamında, filmle kurduğunuz ilişki nasıl değişti?

Yağmur Taylan: *Okul* bizim ilk filmimizdi ve klasik anlamda yapımcı- yönetmen ilişkisinden dolayı bizim de kendimizi çok fazla rahat hissetmediğimiz bir filmdi. Ve yapımı da bizim için oldukça problemlili ve sancılı oldu. Sonuç itibarıyla çok istediğimiz gibi bir film olmasa da çok mutsuz değiliz *Okul* filminden. *Okul*'dan sonra sinema yapma biçimini çok sorgulamaya başladık. Zaten o yıllarda Türkiye'de sinema 80'ler çöküşünden sonra yeni yeni canlanmaya başlamıştı. Özellikle ana akım sinemada bir kıpırdanma vardı yine *arthouse* kanatta da öyle. Biz kendimizi Türkiye'de yeni gelişen bu sinemanın bir anlamda içinde bulduk ve ticari anlamda da başarılı bir film oldu *Okul*. Biz

de ikinci, üçüncü filmlerde ve özellikle *Vavien*'de Türkiye'de çok sık eşine rastlanmayan bir film yapma biçimi denedik. Durul'la ben organize ettik; önce bir proje ortaya çıkardık Engin'le beraber. Engin bir senaryo yazdı arkasından hiçbir yapımcıya gitmeden bunun *casını* oluşturduk. Yani henüz hiç ticari ilişki kurmadan filmi oluşturduk ve filmi oluşturduktan sonra sattık. Aslında Amerika'da özellikle bağımsız sinemada uygulanan bir yöntem bu. Bazen stüdyolarda da böyle çalışılıyor. "Olabilir mi?" diye şöyle bir şartla sattık filmi: Filmin yaratıcı takımına yapımcı takımı hiçbir şekilde karışmayacak. Bu koşulla yapacağımızı söyledik ve filmi yapanlar; yönetmenler yani biz, senaristi yani Engin Günaydın ve üç ana oyuncusu Engin Günaydın, Binnur Kaya ve Settar Tanrıöğen filme kâr ortağı oldular ve para almadılar. Tabii bunun neticesinde biz *Vavien*'in gişedeki başarısızlığından dolayı hiç para kazanamamış olduk ama önemli değil, çünkü sonuçta biz başka kaynaklardan; televizyon dizilerinden ve reklamlardan para kazanabiliyoruz. Bizim için sinema yapmak, film yapmak başka bir şey.

Yağmur Taylan: *Vavien*'de çok düzenli para ödedik ve hiçbir şekilde kimseye borcumuz olmadan filmi kapattık. Sonuçta istediğimize yakın bir film yaptık. Bizim için en güzel tarafı İmaj'dı, yapım şirketi hiçbir şekilde filme karışmadı, filmin galasına kadar filmi izlemediler ve bizi tamamen özgür bıraktılar. Bu, Türkiye'de ana akım sinemada, ticari sinemada hiç rastlamadığımız bir model. Biz açıkçası *Vavien*'in sinemasal anlamda da olumlu özelliklere sahip olmasının sebebini buna bağlıyoruz.

Her yönetmenin kendine özgü bir film çekme biçimi, bir film yapma biçimi var. Biz "bir yerlerden bir kamera bulalım ve film çekelim" yoluyla film yapmıyoruz. Bize uygun gelmiyor o yolla çekmek. Yanlış anlaşılmasın, o da başka bir yöntem tabii ama biz başka bir yerdeyiz. Bu sektörün içerisine girdiğimizden beri aşağı yukarı 10-15 yıl oldu. Televizyon dizileri de yapıyoruz. Bizim derdimiz aslında zaten takip ettiğimiz yolda. Dediğim gibi ana akım sinemanın daha kıyısında duran bir film yapma modeli bu. Kendimize örnek aldığımız filmler de biraz öyle ve bu anlamda da üç filmimiz içerisinde bu modele en yaklaştığımız film *Vavien* oldu. *Küçük Kıyamet*'i (2006) de yine bu şekilde yaptık, hiç karıştırmadık yapımcıyı, o film de para kazanamadı tabii. Şu anda bu model film yapmayla ilgili bir sorunumuz yok fakat para kazanmayla ilgili bir sorunumuz var.

Örneğin *Vavien* için, 9-10 ay başka hiçbir iş yapmadan sadece bu işle uğraştık ve hiç para kazanamamış olduk. Sadece böyle

bir zararımız var ama en azından kendi paramız batmadı. Teknik anlamda istediklerimizi yaptık. *Vavien* yapmak istediklerimize yetecek kadar para bulabildiğimiz bir film oldu.

Durul Taylan: Buna şöyle bir şey ekleyebilirim; bu yöntem aslında bizim bulduğumuz bir yöntem değil. Fakat bilimsel olarak “bu böyle olmalı” filan diyerek de yaptığımız bir şey değil, ama bence film yapmak için çok iyi bir yöntem. Biz filmin senaryosunu yazmanın filmin müziğini yapmak gibi bir şey olduğunu düşünüyoruz. Dolayısıyla bir filmi meydana getiren senaryo, oyuncu ve yönetmen işbirliği bize göre. *Vavien* çok iyi bir örnek olabilirdi daha büyük bir ticari başarı kazansaydı ve o zaman bu tür filmler yapmak daha kolaylaşırdı.

Zeynep Dadak: Sizin Türkiye’de başka kimsede olmayan bir özelliğiniz de televizyonda bu formülü çözmüş gibi görünmeniz; hemen hemen yaptığınız bütün diziler çok iyi iş yapıyor. Televizyondaki yönetmenlikle; yaratıcılığı konuşturmakla sinemada bunu yapmak arasında nasıl bir fark var? Televizyon ve sinemadaki yönetmenlik deneyimini iki ayrı şey olarak yaşayabiliyor musunuz?

Yağmur Taylan: Farklı şeyler ama belki ilk birkaç sene hariç meslek (televizyon yönetmenliği) hayatımızın büyük bir bölümünde yine severek ve isteyerek tercih ettiğimiz işler yaptık. *Sır Dosyası* (1998), *Alacakaranlık*, hatta *Yabancı Damat* (2004) gibi. Fakat Türkiye’de televizyon şartları da çok değişti. Özellikle son birkaç senedir ciddi anlamda televizyonda yapım koşulları değişti. İki senedir televizyon dizisi yapmıyoruz ve çok fazla da niyetimiz yok şu anda.

Durul Taylan: Tabii temelde şöyle bir fark var: Sinemada kendi projelerimizi yapıyoruz, televizyonda ise bize teklif edilen şeyler arasından seçim yapıyoruz. Sadece *Sır Dosyası* proje olarak kendimize ait. Bu yüzden sinema bizim için her zaman farklı. Aslında hepsinin senaryoları da bize ait değil fakat buna rağmen üç film de aslında kendi ürettiğimiz projeler.

Yağmur Taylan: Biz projeleri en baştan, senaryo yazılmadan önce, senaristle birlikte çalışmaya başlayarak oluşturuyoruz. Durul’un dediği gibi müzik çalışmamızda da aynı şeyi yapıyoruz. Televizyonda uzun süre deneyim kazanmış olmamız bizim için faydalı oldu. Sinemada yönetmenlik şu açıdan ilginç bir şey: Birçok yaratıcıyla birlikte çalışıyorsunuz; senaristle,

müziyenle, oyuncuyla çalışıyorsunuz. Fazla sayıda yaratıcıyla birlikte çalışmak bizim çok hoşumuza gidiyor. Onların filme mümkün olduğu kadar çok katkıda bulunmalarını sağlamaya çalışıyoruz. Bizce yönetmenliğin bir parçası da zaten bu, onların performanslarını maksimuma çıkartmak; hem oyuncuları hem senaristi zorlamak, ama onların işine asla karışmamak. Bu dengeyi sağlamak zor bir iş. O yüzden hem bizim için hem onlar için zevkli oluyor ve başka işlerde de yeniden birlikte çalışma isteği oluyor.

Yamaç Okur: *Sır Dosyası* belki de Türkiye’de sinema filmi kavramına en çok yaklaşan diziydi. Sanırım 16 mm çekmiştiniz.

Durul Taylan: O zaman video yeni çıkmıştı, şimdiki HD gibi gelişmiş dijital formatlar da yoktu. Türk televizyonlarında görüntü kalitesi çok berbatı. Biz ilk dizimizde olabildiğince bunu sinematografik bir yere taşımak için Fransa’dan kamera satın aldık. Kanal “Bizim bu kadar bütçemiz yok.” dedi. Biz negatif bütçesini kendi cebimizden verdik ve o da sadece 5 bölüm sürdü. İlk yönetmenliğimizi ve bizim için iyi bir deneyim oldu. Biz yönetmenliğin nasıl bir şey olduğunu *Sır Dosyası* sayesinde öğrendik. O yüzden biz ona “iyi oldu, kötü oldu, şöyledir, böyledir” deyip, hiç öyle yerlere koymuyoruz.

Yamaç Okur: “Acaba Türkiye’de sinema bir gün Güney Kore sinemasına benzer mi?” diye çok önemli bir sorunuz vardı bir röportajınızda. Birazcık ondan bahsedebilir misiniz? Ne kastetiniz tam olarak?

Durul Taylan: Güney Kore’de iyi film yapımlarının dışında en çok dikkatimizi çeken şey, orada ticari sinema-*arthouse* sinema ayrımının çok daha belirsiz olması. Örneğin, *İhtihar Delikanlı (Old Boy)*, Yön: Chan-Wook Park, 2003), *Kan Arzusu (Thirst)*, Yön: Chan-Wook Park, 2009) gibi filmler hem Cannes’da gösteriliyor, ödülleri alıyor hem de uluslararası bir dağıtımla bizim ülkemizde de vizyona giriyor. “Bu neden kaynaklanıyor? Bu konuda biz yönetmen olarak ne yapabiliriz?” soruları üzerine çok düşünüyoruz, çünkü bu aslında karşılıklı bir şey, seyirciden de gelen bir talep var. Biliyorsunuz Kore’nin seyircisi de çok fazla. 40-45 milyonluk bir ülke, en çok izlenen filmi 12 milyon kişi seyretmiş. Yani normal iş yapan filmlerin 4-5 milyon izleyicisi oluyor. Amerikalıların da çok iyi yaptığı bir şey bu. “Çok insanın izlemiş olması ne kadar önemli?” diyebilirsiniz ya da “Bu sadece yapımcıları memnun eder.” de diyebilirsiniz. Bence öyle değil. Çok iyi

filmler insanların severek, birlikte, kitlesel olarak izlediği filmler, sonuçta sinema ne olursa olsun kitlesel bir sanat. *Kramer Kramer'e Karşı* (*Kramer Vs. Kramer*, Yön: Robert Benton, 1979) çocukluğumuzda çok sevdiğimiz bir film, garip bir şekilde 40 yaşında bir daha keşfettik o filmi. Böyle filmlerin Türkiye'de yapılmasını çok istiyoruz.

Yağmur Taylan: Türkiye'de ticari sinema-*arthouse* sinema ayrımının bu kadar belirgin olmasının en önemli sebebi, ana akım sinemanın ne yazık ki çok kötü durumda olması. O kadar kötü filmler gişe başarısı sağlıyor ki sinemaseverler ister istemez bu ticari, bu değil diye ayırım yapmak zorunda kalıyorlar. Bizim hayalimiz ve birazcık da misyonumuz; ana akım sinemadaki dönüşüme katkı sağlamak. Bu mücadeleyi veren başka yönetmenler de var tabii. Biz kendimizi *arthouse* sinemanın içinde görmüyoruz ama şu anki ana akım sinemanın içinde de görmüyoruz. Ya biz arada bir yerdeyiz ya da ana akım sinemada Türkiye'de bir problem var. Gördüğümüz kadarıyla Türkiye'deki sinemaseverler ticari filmlerden hoşlanmıyorlar. Halbuki dünyada bu böyle değil. Amerika'da da böyle değil, yani hiçbir ülkede bu kadar keskin değil bu ayırım. Güney Kore'de de Durul'un dediği gibi, durum hiç keskin değil.

Amerika'da da Kore'de de sinema endüstrisi en optimum seviyeye ulaşmış diyebiliriz. Dünyada en çok iş yapan filmler listesine bakıyorsunuz, epeyce iyi film var aralarında. Türkiye için aynı durumdan söz etmemiz mümkün değil maalesef. O zaman burda bir sorun var ve bu sorun bizim kafamızı çok kurcalıyor. "Güney Kore sinemasındaki yükseliş bizde de olabilir mi?" diye sorduğumuzda Türk sineması tarihine bakıyoruz ve daha önceden olduğunu görüyoruz. Yılmaz Güney'de bunu başarmışız mesela. Hem uluslararası başarı kazanmış hem de insanlar izlemiş filmlerini. Bunun gibi daha çok örnek verilebilir. Bence bu ülkede becerebildiğimiz şeylerden biri de sinema.

Durul Taylan: Çok az şeyden bir tanesi.

Yağmur Taylan: Bugün Türkiye'nin uluslararası alandaki başarılarına baktığımızda diğer sanat dallarına göre sinema çok iyi bir yerde.

Durul Taylan: Edebiyata göre filan çok iyi.

Yağmur Taylan: Diğer ülkelerle karşılaştırınca Türkiye sürprizdir. Çok iyi sinemacıları var. Her yıl çok önemli festival-

lerde çok büyük başarı kazanıyor Türk filmleri. Ciddi bir döngü var; bu yıl 69-70 film yapıldı.

Durul Taylan: Mesala her ülkenin kendine ait filmlere gitme oranı açısından da çok yüksek Türkiye'deki oran.

Yağmur Taylan: *İki Dil Bir Bavul* (Özgür Doğan-Orhan Eskiköy, 2009) gibi çok iyi filmler var. Hangi ülkeden bir yıl içinde bu kadar çok sayıda iyi film çıkar? Şaşırıp kalıyorsunuz bu duruma. Hep kötü taraflarından bahsediyoruz da, Amerika'da yıl içinde üretilen film sayısı ile iyi film sayısına oransal olarak baktığınızda bence şu anda Türkiye'de daha umutlu bir durum var. Bence *arthouse* sinemada sorun yok, orayı rahat bırakalım, o ilerliyor zaten kendi kendine. Bence Türkiye'de ana akım sinemada bir sorun var. O sorun düzeldiği anda Türkiye sineması inanılmaz bir atak yapabilir.

Durul Taylan: Reha Erdem, Nuri Bilge Ceylan, Zeki Demirkubuz gibi yönetmenler kendi bildikleri, istedikleri gibi film yapmaya devam etmeliler. Onların seyirciyi değiştirmek gibi bir derterleri olmamalı bence ama ana akım sinema bunu yapabilir. Eğer Türkiye'de ana akım sinema düzelse Reha Erdem'lerin de izleyicisi artar.

Yağmur Taylan: Hepimiz yırtarız yani.

Durul Taylan: Bizden önce onlar yırtar bence, çünkü inanın bu mesele o kadar basit bir mesele değil. Bir sinemacının bu meseleyi düşünmesi gerek. 80 milyonluk bir ülkede yaşıyorsunuz, çok değişik, çok orjinal bir film yapıyorsunuz ve 5 bin kişi geliyor izlemeye. Bu ne ya! Bu ülkede kaç tane Reha Erdem var ki!

Zeynep Dadak: O zaman aslında bir tür dağıtım probleminden bahsetmek gerekiyor.

Yağmur Taylan: Biz *Vavien*'de o sorunu çok yaşadık. En çok iş yaptığımız sinemada bizden sonra gelen Türk filmleri bütün salonları kapattılar. Biz tek salonda oynuyorduk ve bizi çıkardılar. Dört salonda birden aynı film gösterime girdi. Şöyle bir soru sorası geliyor insanın: "Allah rızası için bize de bir salon bıraksaydınız ne olurdu ki? Üç salonda girin, bir ay oynayacağınızı iki ay oynayın, bizi oradan çıkartmayın." Çıkartıyorlar ama.

Durul Taylan: Bu sadece bize karşı olan bir şey değil tabii.

Yağmur Taylan: Çok iş yapan filmler geldiği zaman piyasadaki

diğer bütün filmleri atıyorlar, “hadi siz gidin, dağın buradan” gibi bir durum oluyor. Biz de kaçışıyoruz filan. O zaman da tabii gişen 8 bin kişide kalıyor.

Zeynep Dadak: Peki buna karşı yapılabilecek bir şey var mı?

Durul Taylan: Aslında bu tür filmleri gösteren salonların biraz daha aktif olması gerekiyor. Dağıtımcılar çok agresifler, özellikle son 1-2 senede çok saldırganlaştılar.

Yağmur Taylan: Onlar da aslında şu anda bir canavar yarattıklarını yavaş yavaş fark ettiler.

Durul Taylan: Bir tanesi bize “Ticari sinemaya gelin ve bunları sokak çocuklarının elinden kurtaralım” dedi. Bu yıl çok fazla sayıda film yapıldı. Bir televizyon filmi kadar bile değeri olmayan filmler 100-150 kopya ile vizyona girdi. Böyle bir şey denedi Türkler! Biz çok şaşırıyorduk; filme bir bakıyorsun ne oyuncusu ne de yönetmeni tanıdık ve 120 kopya dağıtıma giriyor. Bir filmin 120 kopya dağıtıma girmesi çok ciddi bir olay. Sadece Türkiye’de değil Avrupa’da da büyük bir olay. Tabii büyük bir kısmı onların çok büyük paralar kaybetti. Sanki gerizekalı bir çocuğun eline oyuncak vermişsin gibi, ticari sinema böyle bir durumda şu anda. Parçalandı tabii o değerli oyuncak.

Zeynep Dadak: Özellikle bu filmlerin birçoğu kendini komedi türü üzerinden tanımlayan filmler ve aslında komediye de çok büyük haksızlık ediyorlar. Komedinin küfretmek üzerinden işlediği senaryo yapılarında çoğu. Vavien’e baktığımızda ise çok başka türlü bir mizah duygusu var, başka türlü bir komedinin de yapılabileceğinin göstergesi bir film. Siz Vavien’i yaparken neleri referans aldınız?

Durul Taylan: İnsan kendi güldüğü şeyi yapıyor. Biz Engin’le bu filmi gülerek düşündük, yazdık ve çektik. Bunun ne kadar insanla buluşacağını çok fazla düşünmedik. “Herkes güler herhalde” diye düşünüyorsun doğal olarak. Oysa televizyondan, kötü *sitcom*lardan falan edindiği birtakım reflekslerle karanlık, kara bir şey gördü mü dört nala kaçan bir seyirci var. Biz bunları hesaba katmadık.

Zeynep Dadak: Vavien’de adam sonuçta karısını öldürmek istiyor, böyle bir hikâyede mizah nasıl işliyor?

Yağmur Taylan: Aslında bu bizi baştan beri korkutan bir şeydi,

ticari anlamda sonuç ne olur, diye. Biz bütün kurallarına uygun olarak, tam anlamıyla bir kara komedi yapmak istedik. Kuzey Avrupa sinemasından son dönemde ilginç komedi filmleri var, biraz onlara baktık. Komedi Durul'la bizim çok sevdiğimiz bir tür. Engin de bir komedyen aslında ve mizah üzerine çok düşünen birisi. Mizahla ilgili "ne komik, ne değil," üzerine hep çok konuştuğumuz bir şeydi. Dolayısıyla bu filmde aslında biz bir komediyi denedik. Engin en umutlumuzdu, yani o bu komedinin anlaşılacağını düşünüyordu. Ama sonuçlara baktığımızda biz Durul'la birazcık haklı çıkar gibi olduk çünkü biz baştan bunun aslında çok anlaşılacağını, çok ilgi göreceğini tahmin etmiyorduk.

Durul Taylan: Bir de komedi tarzından öte film, aile ve kasaba ile ilgili çok hoş şeyler de söylemiyor.

Yağmur Taylan: Kara komedide pek iyi şeyler söyleyemezsin zaten.

Durul Taylan: Evet. İyi bir tablo çizmek için zorladık da...

Yağmur Taylan: Ama biz sonuçta izlenmesi kolay bir film olsun istedik, yani sıkıcı olmasını istemedik hiç, öyle değil mi?

Durul Taylan: Kim ister?

Yağmur Taylan: Bizi *arthousetan* ayıran temel bir farklılık şu: Biz seyirciyi çok düşünüyoruz ama düşündüğümüz seyirci gerizekale bir seyirci değil. Biraz kendimiz gibi bir seyirci düşünüyoruz herhalde. Yani filmi çekerken, filmi yaparken "Acaba burda anlaşılır mı bizim anlatmak istediğimiz şey?" diye soruyoruz sürekli. O yüzden de sıkıcı olmasın diye çok çabalıyoruz. *Vavien*'in, örneğin, kurgusuyla çok oynadık. Birazcık da olsa işte o ana akım sinemanın temel kurallarına uymaya çalışıyoruz, bazı yerlerde seyirciyi salonda daha rahat tutalım, sıkılmasın istiyoruz. Anlattığımız hikâye çünkü kara hikâyeye, bir de sen adamları sıkarsan izlemiyorlar, zaten bu da normal bir şey bize göre, ben de izlemeyebilirim öyle durumlarda. Sonuçta kara hikâyeleri, hayatı komediyle anlatmak bize çok parlak bir şey gibi geliyor çünkü o zaman daha rahat anlatıyorsun ve karındaki de daha rahat dinliyor.

Durul Taylan: Mesela ikiyüzlülük hayatın içinde çok komik bir şey değildir. İki yüzlü bir insan görünce çok sinirleniriz ama

filmdeki Settar'ın oynadığı karakterin olayı öğrenince ilk önce "bu işte ben yağum" demesi filan, ikiyüzlülüğü bu şekilde anlatmak bize daha rahat hissettiriyor.

Yağmur Taylan: Bir de kara komedi her zaman daha çok katman yaratıyor. Çok fazla şey anlatıyormuş gibi görünmeden hem alt metinde hem de esas metninizde çok fazla şey anlatabiliyorsunuz. Bu da bence kara komedinin avantajlarından bir tanesi çünkü çok farklı dünyalara gidebiliyorsunuz; biraz gerilime de gidebiliyorsunuz, bazen dramatik durumlara kayabiliyorsunuz, bazen anlatılması çok zor bir durumu komik bir sahneyle çok güzel anlatabiliyorsunuz. Seyircinin filme baktığı zaman biraz böyle keyiflenmesini istiyoruz ama tabii ki onlara yalan söylemek de istemiyoruz. Kara komedi biraz bu ikisini de yapmanıza olanak veren bir tür.

Zeynek Dadak: *Okul'a ve Küçük Kıyamet'e baktığımızda orada başka tür denemeleri de var. Bu anlamda da çok önemli şeyler yapıyorlar ikisi de. Küçük Kıyamet çok daha karanlık bir film ama onda bile bir taraftan öyle anlar var ki insan aynı mizah duygusunu hissedebiliyor.*

Yağmur Taylan: *Küçük Kıyamet'te aslında bir hata yaptık biz, söylüyoruz her yerde. Küçük Kıyamet'i çok daha komik bir film olarak çekecektik biz.*

Durul Taylan: Kendimizi dizginledik biraz.

Yağmur Taylan: Bazı sahnelerde, Doğu (Yücel) yazarken de zaten "Allah Allah bu sahne komik mi oluyor acaba?" filan diye kuşularımız vardı. Provaları yaparken çok korkunç bir sahneye acayip güldük, sonra ara verdik çekime. Gittik, toplandık "bir dakika böyle olmaması lazım, bu niye böyle oluyor" diye düşünmeye başladık. Keşke yapmasaymışız, bence o zaman *Küçük Kıyamet* belki daha enteresan bir film olabilirmiş.

Zeynek Dadak: **Gayet enteresan bir film zaten.**

Yağmur Taylan: Aslında evet, *Küçük Kıyamet* de komiktir bazı açılardan bakıldığında.

Zeynek Dadak: **Televizyonda birebir komedyen olarak kodlanmış oyuncularını kullanmanız üzerinden de direkt bir kara mizah tonunu dahil etmiş oluyorsunuz filmlerinize.**

Durul Taylan: Doğru, Başak Köklükaya çok sevdiğimiz bir oyuncu mesela ama biz genellikle onun gibi oyuncularla çok fazla çalışmıyoruz. İlker Aksum, Engin Günaydın, Binnur Kaya gibilerini tercih ediyoruz. Oyunculuk tarzı olarak da ciddi bir şeyi bile aslında böyle birden komik bir şeye dönüştürebilen esneklikte oyuncu tipini çok seviyoruz.

Yağmur Taylan: Çok iddialı bir laf olacak ama bir oyuncunun aslında ne kadar iyi bir oyuncu olduğunu anlamamız için onu bir komedi filminde görmenizi tavsiye ederim. Dikkat ederseniz çok iyi oyuncular mutlaka komedilerde de çok iyi oluyorlar. Çünkü komedide kötü oynadığın zaman çok kötü olursun, insan içine çıkamazsın, oysa dramatik oyunculuk çok daha kolay. Öyle çok film var biliyorsunuz, bir şey olmuyor, kimse sana “kötü oynadın” filan demez. İki tane laf et, biraz üzgün dur, kurta-rırsın ama komedi oynamak gerçekten iyi bir performans, zeka ve yetenek isteyen bir durum. Biz o yüzden dramatik rollerde bile genellikle komedi oynayabilen oyuncular ile çalışmayı tercih ediyoruz. Meslek hayatımızın ilk zamanlarında yapımcılar bize “ya bu komedi oyuncusu, niye bunu oynatıyorsunuz” filan derlerdi ama biz de ısrarlı bir şekilde böyle oynatmak isterdik. Onların esnek olmasından kaynaklanıyor. Ben mesela Peter Sellers desem herhalde başka bir şey söylemeye gerek kalmaz. Peter Sellers bence sinema tarihinin gelmiş geçmiş en büyük oyuncusu. Çok iyi bir komedi oyuncusudur ama aynı zamanda başka türlerde de çok unutulmaz performansları var. Birçok iyi oyuncu için aynı şeyleri söyleyebilirim aslında.

Zeynek Dadak: Bir oyuncunun yazdığı senaryo ile çalışmak nasıl bir deneyimdi? O da oldukça enteresan, çok olağan bir şey değil. Son günlerde Mert Fırat ile İlksen Başarır'ın birlikte yazdıkları *Başka Dilde Aşk* örneği var ama çok karşılaştığımız bir şey değil oyuncunun senaryo yazması. O süreçten biraz bahseder misiniz?

Durul Taylan: Engin bizim eski bir arkadaşımız. *Küçük Kıyamet*'i çok beğendi ve *Küçük Kıyamet*'in atmosferinde bir komedi filmi yazmak istediğini söyledi. Bizim de çok hoşumuza gitti bu fikir. Engin bizim gibi bir sinefil değil, çok fazla film izlemiyor fakat sinema ile ilgili sezgileri çok kuvvetli. En baştan itibaren çok temel şeylerde anlaştığımızı hissettik ve yaklaşık iki yılda Engin senaryoyu yazdı. Hemen hemen her aşamasında biz yanındaydık. Çok zor yazdı gerçekten. Birkaç defa vazgeçti,

kafasını duvarlara vurdu, olmuyor dedi sonra bir 2-3 aylık bir ara oldu, hiç görüşmedik.

Yağmur Taylan: Ama Engin'in yazarlığı daha öncesinden vardı.

Durul Taylan: Evet, iki tane televizyon dizisi var. 1-2 tane de sinema filmi girişimi var. Hatta bir tane tiyatro oyunu var. Fakat arkadaş çevresinde Engin gerçekleştiremediği projeleri ile ünlü. Tabii çevremizdeki insanlar "Engin ile çalışıyorlar, bir şey yapacaklar" diye duydukları zaman çok inanmadılar. Bize gelip söyleyenler de oldu "Engin yazamaz" filan diye. Fakat bunu gerçekten samimi söylüyorum, biz çok emindik Engin'in yazacağına çünkü bize anlattığı şeyler harikaydı. Bir yandan da *Aurupa Yakası*'nda oynuyordu, çok ağır mesaili bir diziydi o ama altından kalktı.

Senaryoyu o kadar içselleştirdik ki hakikaten kendimiz yazmış gibi hissederek çektik. Senaryo toplantılarında senaryoyla ilgili kavgalarda genellikle Binnur senaryonun bir şeyini beğenmediğinde Engin "o zaman değiştiririm, orayı atalım" filan diyordu ama biz hemen senaryoyu savunuyorduk. Hayatımızda hiç unutamayacağımız bir ortak çalışma oldu. Biz zaten iki kişi çalışıyoruz, Engin'i de dahil ettik, üç kişi çalıştık. Engin'in bir de şöyle olağanüstü bir tarafı var: Senaryo bittikten sonra "Ben senaryoyu bitirdim, bundan sonra film yönetmenindir artık sadece filmin başrol oyuncularından biriyim." dedi ve gerçekten aramızda o konuda da hiçbir sorun çıkmadı.

Yağmur Taylan: Ne yazık ki Türkiye'de henüz senaristler tarafından keşfedilememiş bir durum var: "Senaryolar oyuncular tarafından oynanmak için yazılıyor." Bunu henüz Türkiye'de keşfedemediler. O yüzden Türkiye'ye bakacak olursanız aslında en iyi senaryo yazarların genellikle oyunculukla bir şekilde ilişkili insanlar olduğunu görürsünüz. Mesela biz bunu daha önce Uğur abi ile çalışırken bunu yaşadık *Alacakaranlık* dizisinde. Uğur Yücel de bizce iyi bir senaryo yazarıdır. Gülse Birsel iyi bir senaryo yazarı. Böyle birçok örnek verebilirim. Cem Yılmaz bile kendi yazıp oynuyor biliyorsunuz.

Senaryo yazarlarının senaryo yazarken mutlaka oyuncular tarafını da biraz düşünmeleri gerekiyor. Biz yönetirken "Oyuncu nasıl oynar bunu?" diye düşünüyoruz, senaristin de bunu düşünmesi lazım. Öyle şeyler yazıyorlar ki ne oyuncu anlayabiliyor ne yönetmen. Biz bunu çok yaşadık, özellikle televizyon dizisi çekerken. Bu sorun Türk sinemasında 80'lerde çok vardı;

akıl alamaz diyaloglar, didaktik saçma sapan, hiçbir şekilde insanın ağzına yakışmayan, ne dediği anlaşılmayan durumlar. Halbuki oyuncunun ihtiyacı olan şey histir. İyi oyunculuk her zaman duygularla başlar. Oyuncunun teksti anlaması için tekstle duygusal bir bağ kurması gerekiyor. Engin iyi bir oyuncu olduğu için bence iyi bir senarist aynı zamanda.

İzleyici: Bahsettiğiniz ana akım sinemanın dönüşümü için Türkiye’de eksik olan senaristler mi?

Yağmur Taylan: Kesinlikle!

İzleyici: Peki ya yapımcı?

Yağmur Taylan: Bu ara şöyle bir eğilim var; “seyirci filme başlasın, bir buçuk saat sürekli gülsün” istiyorlar. Komedi filminden anladıkları bu. Dolayısıyla yapımcıların yönetmenlerden de senaristlerden de beklentileri bu yönde oluyor. Çok iyi yazılmış bir komedi filmi çok iş yaparsa zamanla bir şeyler değişebilir. Sinema tarihimiz bu yönde başarılı örneklerle dolu.

Durul Taylan: Senaryo problemi var ama ülke sinemasını dönüştüren senaristler değildir. Bunu yönetmenler yapar. *Vavien*’in senaryosunu Engin yazdı ama biz olmasaydık *Vavien* filmi olmazdı. Bazen de yapımcılar yapar bu dönüşümü ama Türkiye’de öyle bir ihtimal yok. Hepimiz “Bu ülkede senarist çıkmıyor!” yakınmasını yapıyoruz ama aktif olarak bunu değiştirecek insanlar yine yönetmenlerdir. Biz kendi çapımızda, kendi alanlarımızda bir şeyler yapmaya çalışıyoruz ama sonuçta sinemada bir dönüşümün gerçekleşmesi için daha toplu bir hareket gerek.

Yağmur Taylan: Bir filmin yönetmeni kötüyse o film iyi olamaz zaten.

Yamaç Okur: Ana akım sinemada da aslında genç kuşaklar çok iyi, mesela sizin tarzınızda filmler yapabilecek kişiler ben görebiliyorum.

Yağmur Taylan: Kesinlikle!

Yamaç Okur: Ama güvenmiyorlar..

Yağmur Taylan: Filmlerin yapılış biçimlerinde problem var. Yönetmenliği şöyle bir şey zannediyorlar: Oyuncu bulunur, senar-

yo yazdırılır, yönetmen de gelip bunu çeker. Bu formülden iyi bir film çıkması mümkün değil. Bir filmi oluşturan yönetmen- dir, bu kuraldır. Bunu değiştiremezsiniz. Bu dünyanın en ticari filmlerinde de böyledir. Ne yazık ki bu ülkede kurallar yokmuş gibi davranılıyor. Dolayısıyla sorun Türkiye’de ana akım sine- manın yönetmenler üzerine kurulu olmayan yapılanmasından kaynaklanıyor. O yüzden ne olursa olsun Çağan Irmak çok önemli bir isim, çünkü bir yönetmen. Ertem Eğilmez’e bakın! Onun etrafındakiler; Yavuz Turgullar, Sinan Çetinler, Nesli Çöl- geçenler hepsi iyi yönetmendiler. Yönetmen olmayan bir ana akım sinemadan hiçbir şey çıkmaz.

Durul Taylan: Dediğin çok doğru. Sonuçta ana akım sinemada bir şeyler değişecekse bunu yönetmenler, o ana akım sinemanın içinde güç sahibi olarak ya da riskler alarak yapacaklar. *Vavien* iş yapsaydı, milyonlar değil ama en azından kendini kurtarabi- lecek kadar kazansaydı bizim hikâyemiz daha başka olurdu.

Yağmur Taylan: Şimdi biz daha hafif bir geri vites düşünüyö- ruz, çünkü olmadı. Çok açık söyleyelim, biz bir tane daha *Vavi- en* gibi bir film yaparsak, bir daha bize 1 milyon dolar vermezler film yapmamız için, ne yazık ki gerçek bu.

İzleyici: Öncelikle seyirciyi eğitmemiz lazım. *Recep İvedik* filmini bile 70-75 milyon nüfuslu bir ülkede sadece 4,5 milyon kişi izli- yor ki buna başarı demek bile komik. “En çok kendi filmine giden ülkeyiz” dediniz ama geçen senenin en iyi gişe yapan üç Türk fil- mini çıkardığımız zaman o sayı yarıdan bile aşağıya iniyor. Ben şu anda çok kötü görüyorum Türk sinemasının durumunu.

Durul Taylan: Eğer sayılardan bahsediyorsak, o kadar takıl- mayalım çünkü sayılar kalıcı değil, filmler kalıcı. 15 yıl önce yapılan bir filme kaç kişi gittiği seni ne kadar ilgilendirir? Sen yine de filmi izlersin değil mi? Film sonuçta bir sanat yapıtıdır.

İzleyici: *Vavien* gibi bir film çekemeyiz dediniz. Benim şimdi silahı çekip kendimi vurasım geldi. *Vavien* benim için muhte- şem bir filmdi. Benim de sevdiğim, yapmak istediğim bir tarz ama 130 bin kişi izlemiş! Çok üzücü bir şey bu. *Vavien* haki- katen yurtdışında yarışabilecek kalitede bir film. *Recep İvedik*’i 4,5 milyon kişi izliyor ama o filmi yurtdışında gösteremezsiniz; kimse gülmez ama *Vavien* öyle bir film değil. Peki bizim ne yap- mamız gerekiyor? *Vavien*’i biz nasıl 500 bin kişiye izlettirdik?

Durul Taylan: *Avatar*'ın (James Cameron, 2009) karşısında sokmayarak mesela.

Yağmur Taylan: Dağıtım konusunda biraz daha akıllı davranmak gerek. Türkiye'de sinema yapanlar, özellikle yönetmenler bu konularda biraz daha söz sahibi olabilirlerse ve alınan kararlarda daha etkili olabilirlerse dağıtım konularındaki sorunlar çözülebilir. Bizim hayalimiz şirketimizi 5-6 sene sonra ana akım filmler üreten ama aynı zamanda genç yönetmenlerin filmlerini destekleyen bir şirket haline getirmek. Bundan başka ne yapabiliriz, açıkçası bilmiyorum. Bizim gibi düşünen insanlar artmalı ve ana akım sinemayı köşeleri tutmuş insanların tahakkümü altından çıkarmalıyız. Bunun için daha fazla güç sahibi olmamız gerekiyor. Umarım 1-2 sene içerisinde bu gücü elde ederiz. Tabii bunun için iş yapan filmlere ihtiyacımız var.

İzleyici: Türkiye'de bu yıl 80 film üretildi, *Recep İvedik 2* (Togan Gökbakar, 2009) ve *Güneşi Gördüm* (Mahzun Kırmızıgül, 2009) gibi filmler dışında çoğu izlenmedi. Bu durum seyircinin Türk sinemasına küsmesine ve 80'li yıllarda olduğu gibi bir duraksamaya sebep olabilir mi?

Yağmur Taylan: Ben açıkçası küseceğini zannetmiyorum. Bu sene çok fazla iyi film üretildi. Bu ülkenin sinema tarihine baktığımızda bir yıla bu kadar iyi filmin sığdırılmış olma durumu çok azdır. İzlenebilir, kaliteli ve ödül almış 20-22 kadar film den söz ediyoruz. Bundan 10 sene önce bu ülkede en fazla 10 tane film çekiliyordu. 2009 yılı Türkiye sineması için oldukça iyi bir yıldır. İzleyici sayılarına bakmak hence çok sağlıklı olmayabiliyor, ama dediğin gibi önümüzdeki yıllarda seyircinin azalması gibi bir risk var. Bunun aksi de olabilir, çünkü sinemasever bir kuşak yetişiyor, genç yönetmenler geliyor. İyi ve genç yönetmenlerin artması bizi korkutuyor, daha çok çalışmamız gerektiğini düşünüyoruz. Bunu bütün meslektaşlarımız hissediyor, çünkü gerçekten iyi işlerin sayısı arttı. Eskiden bu çok nadir olurdu. Şimdi ise, iyi ve kaliteli işlerin sayısı daha fazla.

Zeynep Dadak: *Vavien*'den sonra sanıyorum aklınızda bir film projesi vardı, ona mı yoğunlaşacaksınız, yoksa bir başka filmin mi hazırlığınızda?

Durul Taylan: *Vavien*'den sonra aklımızda 1-2 proje vardı ama bunları erteledik.

Zeynep Dadak: Mükünse biraz bahsedebilir misiniz bu filmlerden?

Yağmur Taylan: 12 Eylül döneminde geçen bir kara mizah filmi yapmayı düşünüyorduk.

Durul Taylan: Diğer projemiz ise askerlikle ilgili bir filmdi ama böyle bir film yapmak bizi zorlar.

Yağmur Taylan: İnsan ikinci bir risk almadan önce durup düşünüyor. Şu sıralar reklâm üzerinde yoğunlaştık.

Zeynep Dadak: Az önce rakamlar önemli değil dediniz, biz sizden daha fazla film istiyoruz.

Durul Taylan: Biz 3 yılda bir film yapıyoruz. *Vavien* gibi bir film yapmak çok güç, iki sene kadar sürdü bu filmi yapmamız. Film üretimimizi arttırmak istiyoruz. Amacımız Takashi Miike gibi aşığı yukarı her yıl bir film yapmak.

Yağmur Taylan: *Vavien*'den sonra açıkçası çok iyi filmler üretme konusuna çok fazla takılmamaya karar verdik. Çok iyi olmasın, biraz daha ortalama filmler olsun, ne olur ki?

İzleyici: Güney Kore'de çok fazla film seyredildiğini söylediniz. Bunun sebebi sizce ne olabilir?

Durul Taylan: Güney Kore sinemasını incelemedik, sadece filmlerini takip ediyoruz ve internette seyirci rakamlarına ulaşabiliyoruz. Güney Kore biraz da Türkiye'ye benziyor. Amerika karşılığının en fazla olduğu ülkelerden biri Türkiye ise, diğeri de Güney Kore. Bizdeki 12 Eylül sürecine benzeyen bir dönemleri var, Kuzey Kore ile yaşadıkları durum ise bizim Kürt meselesine benziyor. Türkiye Kore savaşına katıldı mesela. Biz Kore filmleriyle garip bir şekilde böyle bir ilişki de kuruyoruz. Orada sinema seyircisi Türkiye'dekinin 20 katı. Bu bizde hayal bile edilemeyecek bir rakam.

Yağmur Taylan: Bilimsel bir inceleme değil ama bu benzerlikler göz önüne alındığında yeniden bu parlak döneme ulaşabilirmişiz gibi geliyor.

Durul Taylan: Güney Kore ve Türkiye teknik olarak çok iyiler. HD teknolojisinde kalite bakımından dünya ile yarışır duruma

geldik. Mesela *Üç Maymun* (Nuri Bilge Ceylan, 2008) filmiyle Gökhan Tiryaki, Asya Pasifik Ekran Ödülleri'nde 'En İyi Görüntü Yönetmeni' ödülünü kazandı.

Yağmur Taylan: Gökhan Tiryaki ayrıca 2009 yılında Amerika'da yılın en iyi 10 görüntü yönetmeninden biri seçildi.

Durul Taylan: Gökhan'a Amerikalı meslektaşlarından, bunu nasıl yaptın, diye sürekli soru geliyor.

Yağmur Taylan: *Vavien*'i HD olarak çektiğimiz için rahatlıkla söyleyebilirim ki, Türkiye'de HD ile ilgili dünya standartlarında bir *know-how* var.

İzleyici: Kore ile ilgili bir kıyaslama yaptığımızda birtakım verilere de bakmak lazım. Bunlardan biri ekonomik koşullar. Bahsettiğiniz gibi orada bir diktatörlük dönemi yaşanmış ve etkileri sürüyor. Bu diktatörlük ikameci bir toplum modelini sürdürmüş ve bu model sayesinde ekonomi olarak Türkiye'den daha güçlüler. Orada bilet fiyatları ne kadardır, bilmiyorum ama burada biz bir sinema biletine 10 lira veriyoruz ve asgari ücretin aşağı yukarı 50'de birine tekabül ediyor. Bu nedenle insanlar sinemaya giderken şöyle bir düşünüyorlar. Sinemada seyirciye nasıl bir atıfta bulunmalıyız ki, Türkiye'de çekilmiş filmler daha fazla izlensin?

Durul Taylan: Bir sanat yapıtıyla bu yapıtın ulaştığı insan arasındaki ilişki, interaktif bir ilişkidir. Siz iyi film yaparsınız ve film seyirciyi etkiler. Etkilenmiş seyirci de bundan sonra yapılacak filmleri etkiler. Bu anlamda seyirci çok önemli. Bu ilişki tabii ki edilgen bir durum değil, seyirci sonuçta para verip filmi seçiyor. Kitleleri reklam ile çok rahatlıkla manipüle edebilirsiniz. *Alacakaranlık* (*Twilight*, Yön: Catherine Hardwicke, 2008) gibi bir film manipülasyon sayesinde birdenbire sosyal fenomen haline gelebiliyor.

İzleyici: Manipüle edilebilir bir kitle olmasına rağmen, seyircinin bir noktada bilinçli olduğunu savunanlar da var. Tabii ki seyirciye, iyi film nasıl izlenir, kitapçığı sunacak değiliz ama bir filmi kendi ekonomik koşulları bağlamında değerlendirebilecek izleyici sayısını artırmak mümkün değil mi?

Durul Taylan: Bizim temel prensibimiz seyirciyle kavga etmemek. Sonuçta onların bazı tercihleri var ve bu konuda bizim yapabileceğimiz bir şey yok. Tercihlerini değiştiremeyiz. Film üreten insanlar olarak kendi filmimizden sorumluyuz. Reklamla

izleyici sayısını biraz olsun arttırıp azaltabilirsin ama kitlenin tavrını değiştiremezsin.

Yağmur Taylan: Keşke bu soruya verecek iyi cevaplarımız olsa ama dünyada da buna net yanıtlar verebilen kimse yok. Bu oyunu *Avatar* gibi çok iyi oynayıp kazananlar da var. Seyirci hem manipüle edilebilen bir kitledir, hem de bizim tek şansımızdır. Bu yüzden kendimizi ana akım sinema yapıyoruz diye tanımlıyoruz, seyirciyi hiç umursamayan bir sinema bize uygun gelmiyor. Seyirciyi çok ciddiye alıyoruz ve bu yüzden seyirci sayısının az olması bizi üzüyor. Para kazanmak bir tarafa, ki biz para kazanabiliyoruz, seyirci sayısı az olunca, şimdi ne yapacağız, gibi bir durum oluşuyor ve kendimizi çaresiz hissediyoruz.

Durul Taylan: Sinemada yalnızca kapitalizm ve para değil, başka tahakkümler de var. Batılı zihniyet bizim gibi az gelişmiş ülkelere bir film türünü dayatıyor. Mesela, İnan Temelkuran bence son derece kişisel ve batının beklentilerini takmayan bir sinema yapıyor. Bu filmleri seyirci izlemiyor, Batılılar da festivallere almıyorlar. Tek sorun seyirci sayısı değil, sinemanın daha grift sorunları da var. Eğer İnan'ın filmlerine biraz daha fazla insan giderse, belki 1 milyon kişi değil ama 200 bin kişi gitse bir şeyler değişebilir.

Yağmur Taylan: Türkiye'de şöyle bir sorun var, herkes çok konuşuyor ama hiç kimse bir şey yapmıyor. İş taşın altına elini sokmaya gelene kadar herkes "Harika, çok güzel film." diyor ama iş icraata geldiğinde kimse gitmiyor. Bizi bir üniversiteye çağırdılar, herkes filmi çok beğendiğini, yılın filmini yaptığımızı söyledi ama "Kaç kişi filmi izledi?" diye sorunca 500-600 kişiden sadece 6'sının izlediği ortaya çıktı!

Zeynep Dadak: Özcan Alper bu anlamda enteresan bir örnek, *Sonbahar*'ı çektikten sonra üniversite ve sendikaları gezdiler. Filmin izleyicisi bu taktikle arttı. Üniversiteye gitmek bir film için işe yarayacak bir yöntem olabilir ama dediğiniz gibi toplam seyirci sayısına çok büyük etkisi olmaz.

Yağmur Taylan: Açıkçası, bizim yapmamız gereken tek şey var, o da iyi film yapmaya devam etmek ve filmlerimizi mümkün olduğunca duyurmak. Bizim çalıştığımız ünlü oyuncular da medyanın tavrından dolayı gelişmiş ters refleksler var. Medya bu oyunculara o kadar saldırgan davranıyor ki, bu insanların çoğu kendilerini olayın dışında tutarak uzak durmayı seçiyor-

lar. Dolayısıyla işler iyice birbirine giriyor ve iletişim tamamen başka bir kanala kayıyor. Medya sanki bizim düşmanımız, sürekli açığımızı yakalamaya çalışıyorlar. İnsanlar *Vavien*'e neden gitmiyor diye düşünmemiz gerekiyor. Bu ülkede insanlar bir şeyleri duyar, ona bayılır ama onu hiç desteklemez. Hani var ya, kime sorsan belgesel izliyorum diye yalan söyler.

İzleyici: Bir filmi HD olarak çekmek çok büyük prodüksiyonlar için olmasa da, küçük bütçeli filmler için masrafı azaltan bir durum. Fakat sonuçta bir film ortaya çıktıktan sonra da bunu bir salonda oynatmak için 35mm'ye basmak gerekiyor. Dijital oynatabilen çok az salon var. 35 mm'ye bastıktan sonra kopya maliyeti de var. Küçük bir prodüksiyon için 10 kopyanın üzerine çıkmak yine masraflı olabiliyor. 35 mm'lik filmlerin geleceği ni nasıl görüyorsunuz? Film çekerken sizin tercihleriniz nedir?

Yağmur Taylan: Açık konuşmak gerekirse, 35 mm'nin geleceğini pek parlak görmüyorum. Çünkü bunun yerini çok daha ucuz, basit ve verimli bir teknoloji alıyor. Tabii bu 35 mm teknolojisi yok olacak anlamına gelmiyor, plakların yok olmadığı gibi. İnsanlar önce CD, sonra MP3 dinlemeye başladılar ama plaklar tümüyle ortadan kalkmadı. Fotoğraf makinalarında da aynı şey yaşandı bildiğiniz gibi. Artık Ara Güler bile dijital çekiyor. Filmli makina teknolojisi daha da azalacak, çünkü pahalı. 2010 yılında küçük bir *hard disk*ten film izleme olanağımız varken 5 tane bobini bas, dünyanın parasını harca. Bir kopyası ortalama bin 200 dolar, çok gereksiz bir para.

Durul Taylan: Çok hantal bir teknoloji.

Yağmur Taylan: Evet, hantal ve yönetmeni son derece sınırlayan bir teknoloji. Özellikle Türkiye gibi paranın az olduğu bir ülkede bence 35 mm çekmek hiç akıllıca değil. 500 bin dolarınız var diyelim, bir filmi 35 mm çekerseniz 300 bin doları filme gidiyor. Bence bir filmin bütçesinin yarısından fazlasını filmin çekim formatı oluşturmamalı. Bu mantıksız. 10 milyon dolar bir film çekiyorsunuzdur, o zaman 35 mm'yi kullanabilirsiniz. Ama artık onu da yapmıyorlar. Biliyorsunuz, 2009 yılında Hollywood'da çekilen filmlerin yüzde 60'a yakını HD. HD çok hızlı geliyor, artık herkes ona yatırım yapıyor. Büyük stüdyolar artık kapanma olasılığını konuşuyorlar.

Durul Taylan: Biz iki filmi 35 mm çektik, *Vavien*'i ise HD çektik. HD başka bir teknoloji gerçekten. Bir filmi HD ile çekerken 35

mm mantığıyla düşünürsen, ortaya kötü bir şey çıkıyor. HD'nin kendine has bir görseelliği var. Bu bizim için yeni ve şaşırtıcı bir şey. *Vavien*'de sonuçtan çok memnunuz. Büyük konuşmayayım ama büyük olasılıkla bundan sonraki filmleri hep HD olarak çekeceğiz.

Yağmur Taylan: Şöyle bir sorun da var, dünya ile kıyaslandığında Türkiye'de çekilen 35 mm filmler zaten çok kötü.

Durul Taylan: Laboratuvar var mı ki Türkiye'de?

Yağmur Taylan: Doğru dürüst bir altyapı yok. Boşu boşuna para harcanıyor. Mesela, iki reklam filmini yanyana koyuyorsunuz, hangisi 35 mm, hangisi HD anlamıyorlar. Buna rağmen 35 mm çekmek istiyorlar. Bunu anlamak bu kadar zor mu? Bundan daha önemli sorunlar da var, 35 mm çektiğiniz materyali Türkiye'de uluslararası standartlarda yıkatamıyorsunuz, film hasarlı geliyor. Düzgün kopya almayı beceremiyorlar. Bir iki tane yer yapıyor ve rekabet de yok. HD'de post-produksiyon aşaması daha önem kazanıyor. HD'de *calibrating* meselelerine çok dikkat etmek lazım. Çünlü HD sette çok kaba taslak bir çıktı veriyor. Zaten öyle olması gerek. Post-produksiyonu düzgün yaparsan sonuçlar 35 mm'den daha iyi olabilir.

İzleyici: *Arthouse* filmlerin uluslararası izleyici ile kavuşabilmesi artık daha mümkün olmaya başladı. Nuri Bilge Ceylan ya da Semih Kaptanoğlu belli bir kitleye ulaşabiliyor. Fransa'da *Üç Maymun* vizyona girdi. Ama ana akım sinemada, mesela sizin filmlerinizi, uluslararası ölçekte ticari gösterime girme başarısı olarak hâlâ çok gerideyiz.

Durul Taylan: Bunun cevabı çok basit. Nasıl yapacağımızı bilmiyoruz.

İzleyici: Ama bu sadece bir satış ve dağıtım sorunu mu? Mesela, biz bazı filmleri yabancılara izlettiğimizde bir ilişki kurmakta zorlanıyorlar. Yönetmenlik sorunu da var mı hâlâ ?

Durul Taylan: Tabii, yüzde 90'ında bu sorun var. Ama böyle olmayan da var, bence *Issız Adam* (Çağan Irmak, 2008) uluslararası pek çok örneğine göre daha iyi bir film. Nitekim İngiltere'de çok sınırlı bir sayıda da olsa gösterime girdi. *Sight and Sound*'da o ayın filmleri arasında bir eleştirisini okudum. Bu bir başarı. Bu başarılarla ulaşılabilir ama nasıl yapılabileceğini henüz kimse

bilmiyor. Nuri Bilge Ceylan ve Semih Kaplanoğlu gibi yönetmenler yıllardır tırnakları ile kazıyarak, yavaş yavaş o yöntemleri buluyor ve keşfediyorlar. Ama *arthouse* sinemada herkes o kadar yetenekli değil. Sonuçta sinemada gerçekten bütün bunlar çok önemli. İlk iki filmimiz için demiyorum ama *Vavien* için rahatlıkla söyleyebilirim ki, yurtdışında gösterime girebilir.

Zeynep Dadak: Sizin bu anlamda herhangi bir çabanız oldu mu?

Durul Taylan: Bize yol gösterenler oluyor ama tamamen *arthouse* kanaldan. O başka bir alan, onun dışında başka bir kanal da bilinmiyor Türkiye’de. Biraz yaşayarak göreceğiz.

Yağmur Taylan: Bir de Türk sinemasının öyle bir alışkanlığı, geleneği yok. Hep kapalı sinema yapıyor.

İzleyici: Bununla bağlantılı olarak devletin bu noktada önemli olduğunu düşünüyor musunuz? Mesela Kore modeline baktığımız zaman, Kore sinemasını bu kadar dünyaya açan şey filmelerin iyi olması kadar Kore Film Merkezi’nin de kurulmuş olması. Aynı zamanda bütün dünyada ofisleri var.

Durul Taylan: Biz devletten hiç böyle bir şey görmedik.

Zeynep Dadak: Ama sanırım Kültür Bakanlığı filmler bittikten sonra da devreye girmeye başladı. Filmleri alıyorlar diye biliyorum. Sadece baştan fon vermek değil, ondan sonra da yapılacak şeyler var. Sizin film yapmaya başladığınız dönemde çok fazla insan yoktu, ama şimdi birlikte hareket edilebilecek birçok insan var. Bu anlamda mesela Kültür Bakanlığı ile ilgili olarak filmleri alma, dağıtma, festivallerde daha görünür kılma gibi konularda baskı grupları ya da ikna grupları oluşturulabilir. Böyle bir şey mümkün olur mu acaba sizce?

Durul Taylan: Bu ülkede devlet hiçbir zaman böyle bir şey yapmadı ve ben yapacağına da inanmıyorum. Biz mesela Yağmur’la hayatımızda bir kere Kültür Bakanlığı’na başvurduk. Onda da tamamen tongaya bastığımızı söyleyebilirim. Kendi fikrimiz değildi, birileri bizi zorladı. Zaten onda da vermediler.

Yağmur Taylan: Cevap olarak “zaten onların film çekecek paraları var” demişler.

Durul Taylan: Biz her zaman yaptığımız meslekle ilgili işlerde devletten çok uzak durmaya çalıştık. Tabii bu kişisel bir duruş.

Yani çağırırsalar da gitmeyiz. Hiçbir şekilde yer almak istemeyiz. Bir de Filmyön Derneği var tabii.

Yağmur Taylan: Filmyön Derneği'nde iyi bir yönetim kurulu var.

Durul Taylan: Gerçekten iyi; yani oradan bir şeyler çıkabileceğini artık biz de hayal edebiliyoruz. Bu işler böyle olur, yoksa devletle falan hayatta olmaz. Uzak dursunlar yeter.

Yağmur Taylan: Evet keşke ellerini çekseler, daha bir açılacak Türk sinemasının önü. Yani illaki bir şey yapmak istiyorlarsa vergileri azaltsınlar. Benden vergi alma, yapacağın tek şey bu. 5 lira ya düşer o zaman sinema biletleri biliyor musun!

İzleyici: Ben de tam onu diyecektim, mesela Kültür Bakanlığı'nın hazineye aktardığı yaklaşık 41 trilyon bir paradan söz ediyor.

Yağmur Taylan: Evet, korkunç bir şey. Şimdi o parayı almak için Film Yönetmenleri Derneği falan ayağa kalktı. Yani en azından biraz bize de verin o paradan diyoruz.

Zeynep Dadak: Ama henüz ilk filmini yapan yönetmenlerin büyük ihtimalle o anlamda başka bir şansları yok.

Durul Taylan: 2009'da bu kadar çok film yapılmasının bir nedeni de Kültür Bakanlığı değil mi! Tabii ki oradan destek alan çok iyi arkadaşlarımız da var, ama büyük bir kısmı çer çöp. 200 bin bulunuyor bir yerlerden ve film yapılıyor. Ondan sonra beş kuruş para kalmıyor post-produksiyona. Bu şekilde yarım kalan çok film var biliyor musunuz! Yani yapılmış, film montajda kalmış, öyle duruyor.

Yağmur Taylan: Dünyada herhalde sadece Türkiye'dir para olmadan film yapılan ülke. O kadar çok sayıda bu tür film yapılıyor ki, yani sadece buraları biraz düzeltsek bile iş birazcık daha rahatlayacakmış gibi geliyor bana.

Durul Taylan: Ayrıca o zaman politik şeyler de giriyor araya. İktidar kendi görüşüne yakın projeleri destekliyor. Tabii ki arada insanları susturmak için gerçekten hak edenlere de veriyorlar, ama özellikle son iki seneye bakın, göreceksiniz bu dediğimiz şeyin gerçekliğini. Yani desteği kimler almış isim isim bir bakalım. O filmler ne olmuş sonra, nasıl çekilmişler? Hangileri başarılı olmuş? Dolayısıyla gerçekten en iyisi hiç bulaşmamak.

Zeynep Dadak: Ben tekrar *Vavien*'e dönmek istiyorum. *Vavien*'nin sonu olayların net ve kesin bir çözülmeye uğramadığı, hayatın olduğu gibi devam ettiği bir sondu. Bu Türkiye'de az gördüğümüz bir şey. Bu baştan böyle mi planlandı? Bu tür sonlar Coen'lerde de çok gördüğümüz bir şey. Ne oluyor bu filmin sonunda, neden böyle bitiyor? Mesela *Küçük Kıyamet*'teki Zeki'nin aslında yaptıklarının bedelini ödediğini görüyoruz. *Vavien*'de ise ana karakterin her yaptığı yanına kâr kalıyor gibi.

Durul Taylan: Aslında kendi fikirlerimizden ziyade yapılan yorumların farklılığı bize ilginç geldi. Mesela bir arkadaşımız kötülüğün zaferi olduğunu söyledi. Biz donakaldık Yağmur'la. Hiç düşünmediğimiz bir şeydi bu çünkü. Zaten biz Celal'in kötü olduğunu da düşünmüyoruz. Kötülüğün nasıl bir şey olduğu ile ilgili kafası net bir film değil zaten *Vavien*. Biz filmi bir öyle bir böyle, akıllı-zeki, iyi-kötü gibi aslında birbiriyle uzlaşmaz gibi görünen, ama birlikte aslında hayatı var eden şeyler üstüne düşündük. Dolayısıyla sonu tabii ki hem iyi hem kötü, hem mutlu hem mutsuz. Bir yandan çok mutlu bir son baktığınızda, bir yandan da tabii çok karanlık; oturup ağlayabilirsiniz, nereden baktığınıza bağlı olarak. Çok güzel şeyler söyleyen bir film değil onu kabul ediyorum, ama gerçekten biz çok istedik bu filmi yapmayı. Engin zaten çok iyi niyetli bir adam ve ailesini, kasabasını, insanları çok seviyor. Açıkçası biz de öyleyiz. Ailelerimiz var ve onları çok seviyoruz, yaşadığımız yeri çok seviyoruz.

Yağmur Taylan: Aile karşıtı tipler değiliz ama aile ile ilgili çok ciddi endişelerimiz var.

Durul Taylan: *Vavien* gerçekten bir endişenin ve bir kaygının ürünü, ama Batılı anlamda hayatı öyle kabul eden bir film değil. Bu anlamda da Coenler'den ayrılıyor zaten. Yani hayat keşke böyle kara olmasaydı diyoruz.

Yağmur Taylan: Ama esas olarak biz *Vavien*'de hep zihin durumunun peşinden koşturduk. Aslında vekilin evini biraz üst akıl olarak düşündük, bu yüzden üst katını hiç göstermedik. Vekili biraz *paranormal* biri olarak ele aldık, gerçek dışı ve hani insan değilmiş gibi olmasını istedik. Zaten "Devlet" kavramında biraz üst akıl gibi şeyler var. Devleti politik bir kurum olarak değil daha arketipal bir kurum olarak düşünmeye çalıştık. Filmin sonunda ışığın sönmesiyle aslında şöyle bir şey anlattık: Lambayı açıp birçok şey yapıyoruz, arada pek çok kötü şey de

yapıyoruz tabii, ondan sonra ışığı kapatıp hiçbir şey olmamış gibi yolumuza devam ediyoruz. Bunu insan doğasına özgü bir şey olarak düşünmedim açıkçası. Biraz *Vavien*'i birçok şeyin etkisi altında kalan, ondan sonra kendi kendine hareket eden bir organizma gibi düşünmeye çalıştık. Bir süre sonra zaten kendi kendine bazı şeyler söylemeye başladı film. Zaten o noktadan sonra montajı çok renkli oldu bizim için. Sahnelerin yerlerini falan da değiştirdik ve baktık ki kendi kendine orada nefes almaya çalışan organizma gibi bir şey var.

Durul Taylan: Mesela bugün bir yazı okudum. Bu yazıda vekili çok politik bir taşra politikacısı diye ele aldığımız söyleniyordu. Ama gerçekten biz asla öyle ele almadık. Biz vekili söylediğimiz gibi daha çok bir üst akıl, *paranormal* bir şeymiş gibi düşündük.

Yağmur Taylan: Mesela, renkleri turuncu-mavi seçtik, bu doğru. Dahası Binnur'u türbanlı yapacaktık. Çekimden bir hafta önceye kadar bunu çok tartıştık, ama sonra vazgeçtik. Ama vekil meselesinde hakikaten hiç öyle düşünmedik.

Durul Taylan: Mesela bazıları vekilin hırsını, yemek isteğini filan politik şeylere bağladı. Ama biz hiç böyle düşünmemiştik, sadece komik olduğu için öyleydi.

Yağmur Taylan: Bir de ciddi yaptığımız bir şeyi başka bir şey yaparak bozma durumumuz vardı bu filmde. *Vavien*'in bütün yapısını böyle kurduk aslında. Mesela vekile bir üst akıl verdik, ama bu bizim sinirimizi bozduğu için bir yandan da obur olsun dedik. Yani o kadar da mistik bir karaktermiş gibi durmasını istedik, o yüzden sarmaları "götüren" bir karakter çizdik.

Zeynep Dadak: Mesela kadının geri gelişi sizin dediğiniz gibi *paranormal* bir şey olarak değerlendirilebilir.

Durul Taylan: Evet, işte "Hızır" gibi yani. Sonuç olarak o tür şeyleri var filmin ve bunlar bizim sevdiğimiz şeyler.

Yağmur Taylan: Çünkü biz çok net şeyleri gerçekten sevmiyoruz. O yüzden de bizim en çok sevdiğimiz yönetmen hep Kubrick oldu. Mesela bazı filmler çok güzel gidiyor, sonunda bir şey söylüyor (politik falan da olabilir bu) ve hiç beğenmiyorum ben filmi. Yani bir sanat eserinin "Bu doğrudur ben böyle düşünüyorum" dememesi lazım. Karşındakine fikrini dikte etmek gibi bir şey oluyor. "Nereden biliyorsun ki böyle olacağını?" demek geliyor

içimden. Zaten başyapıtların hiçbiri böyle değildir. Tabii vardır belki, abartılı bir laf etmiş olmayayım, ama en azından benim dünyamdaki başyapıtların hiçbiri o özelliğe sahip değil.

Zeynep Dadak: Peki böyle bir son filme nasıl bir katkı sağlıyor? Yani her şey devam ediyor hissi bir filmi daha az mı net yapıyor?

Durul Taylan: Her şey devam etmiyor aslında filmde. Filmin sonunda aile bir anlamda problemini çözüyor. Ama bu çözüm mutlu bir yönde değil. Bence *Vavien*'i ilginç kılan ve sonunu tartıştıran şey de bu zaten. Tabii ki bu bilerek yaptığımız bir şey değildi. Biz sonuç olarak pozitif insanlarız ve filmin mutlu bitmesini çok istedik. Aslında filmin ilk versiyonlarından birinde Celal'i elektrik çarpiyordu ve ölüyordu. Yani öyle çok karanlık şeyler de vardı. Fakat sonra istemedik, gönlümüz el vermedi. Fakat sonra baktık ve "Bu daha kötü oldu." dedik.

Zeynep Dadak: Daha karanlık aslında değil mi?

Durul Taylan: Öyle oldu. Benim ağlayasım falan geliyor sonunu düşündükçe. Buna da nasıl mutlu son diyorlar hiç anlamadım.

Yağmur Taylan: Filmdeki karakterlere bakacak olursan zaten, insanın hayatta kalmayla ilgili iğrenç ve güçlü bir egosantrik tarafı olduğunu görüyorsun. Biz aslında insanın o tarafından nefret ediyoruz. İnsan doğayı da öyle mahvediyor, birbirini de öyle öldürüyor. Hiçbir zaman mutlu bir son düşünmedik. Zaten bu durumdaki insanlar hiçbir şey çözülmemişken nasıl mutlu olabilirler ki!

Durul Taylan: Mesela Coenler'in son filmi *Ciddi Bir Adam*'da (A *Serious Man*, 2009) öyle bir şey var. O da karanlık içinde yol alan bir hikâye, ama sona doğru mutlu gibi oluyor. Fakat daha sonra hikâye öyle bitmiyor. Bence harika bir şeydi. Zaten o filmin mutlu bitmesi çok saçma olurdu.

Zeynep Dadak: Fargo'da da (Ethan - Joel Coen, 1996) öyle bir şey vardı.

Yağmur Taylan: Ama *Fargo*'nun sonunda hamile bir kadın filan, böyle hoş bir tatlılık da vardır.

Zeynep Dadak: Ama işte parayı karların altına gömerler ve bütün bu amaçsızlık çok güzeldir.

Yağmur Taylan: Tabii ki öyle, zaten o yüzden Oscar aldı. *Ciddi Bir Adam*'a bak bir şey alamıyor, çünkü çok daha gerçek ve ne yazık ki çok daha sert. Ama bence muhteşem; çok kötü oldum filmin sonunda. Her şey çok güzel gidiyor dersin, sonra bir telefon çalar ve derler ki, "Abi üç günlük ömrün kaldı". Yani hayat böyle bir şey. Coenler *İhtiyarlara Yer Yok* (*No Country for Old Men*, 2008) ile epey ünlü oldular. Bu anlamda rahatlamışlar bence ve kaygısız bir film çekmişler. Çok beğendik hakikaten.

Zeynep Dadak: O zaman sizin dediğiniz gibi "Ne kadar çok film yaparsak, arada o kadar da Oscarlık çıkabilir" değil mi?

Yağmur Taylan: Kesinlikle. Öyle de oluyor zaten. Coenler'i takip eden herkes bilir ki, *İhtiyarlara Yer Yok* kendi filmleri arasında ilk beşe bile giremez. Ama onun sayesinde ünlü oldular. Sine-mada ne zaman, nereden, ne çıkacağı belli olmaz. Coppola'nun meşhur hikâyesini bilirsiniz herhalde. Coppola, *Baba'yı* (*The Godfather*, 1972) hiç istemeden, para için çekmiş. Ama şimdi baktığımızda bütün zamanların en iyi filmler listelerinde hep onu görebiliriz.

Zeynep Dadak: Biraz kaderci olmakta hiçbir sakınca yok o zaman.

Durul Taylan: Yani işte *Vavien* hayatın akışına bıraktı kendini çoktan.

Yağmur Taylan: Kesinlikle öyle. Çünkü başka türlü çok saçma oluyor.

Durul Taylan: Steve Jobs'un¹ bir konuşması var: "Noktaları ileriye doğru birleştirmeye kalkmayın, noktalar ancak geriye doğru birleşir" diyor. O yüzden hakikaten 40 yaşında da olsak plan yapmamayı öğrendik sonunda.

¹ Bilgisayar sanayisinin önderlerinden Apple'in kurucu ortağı ve genel müdürü.

Yağmur Taylan kimdir?

1966'da doğdu. 1990'da Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni bitirdi. 1 yıl Gümüşhane'de mecburi hizmet yaptıktan sonra Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde psikiyatri asistanı olarak çalıştı. O yıllarda arkadaşlarıyla birlikte Şizofreni dergisini çıkarttı. Psikiyatri uzmanı olduktan sonra doktorluğu bırakarak kardeşiyle birlikte yapım ve yönetmenlik yapmaya başladı. O günden bu yana birlikte birçok televizyon dizisi, reklam filmi yönetmenliği yaptılar.

Durul Taylan kimdir?

1969'da doğdu. 1987-1991 arasında İTÜ Endüstri Mühendisliği'nde okudu. 1991-1993 yıllarında Antrakt, Sinema Gazetesi, İzlenim, Yeni Gündem gibi gazete ve dergilerde sinema yazarlığı yaptı. 1995-1998 yılları arasında Marmara Üniversitesi Radyo-TV Bölümünde yüksek lisans yaptı. 1997 yılında kardeşi Yağmur Taylan'la birlikte *Sır Dosyası* dizisiyle yönetmenliğe başladı.

Filmleri

Okul, 2003

Küçük Kıyamet, 2006

Vavien, 2009

Ödülleri

2010 29. Uluslararası İstanbul Film Festivali Ulusal Yarışma Altın Lale En İyi Film Ödülü (Vavien)

2010 29. Uluslararası İstanbul Film Festivali Ulusal Yarışma FIPRESCI Ödülü (Vavien)